

Correctievoorschrift HAVO

2014

tijdvak 2

maatschappijwetenschappen (pilot)

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.
- NB3 Als het College voor Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
 - b. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.
- Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt. In dat geval houdt het College voor Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 65 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Als in een vraag staat dat de kandidaat een hoofd- of kernconcept moet gebruiken, dan dient de kandidaat in het antwoord die elementen uit de omschrijving van het hoofd- of kernconcept te gebruiken die nodig zijn om de vraag juist te kunnen beantwoorden.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Jeugdwerkloosheid in Europa

1 **maximumscore 4**

- Het verrichten van flexibele arbeid kan een voorbeeld zijn van positieverwerving als de **eigen keuze** van de jongeren uitgaat naar flexibele arbeid in plaats van naar werkloosheid 1
- Het is dan een **factor bij de jongeren zelf** die van invloed kan zijn op hun maatschappelijke positie 1
- Het verrichten van flexibele arbeid kan een voorbeeld zijn van positietoewijzing als jongeren vaak flexibele arbeid verrichten omdat werkgevers vaak flexibele arbeid aanbieden in plaats van een vaste baan 1
- Het is dan een **maatschappelijke factor buiten de jongeren om** die van invloed kan zijn op hun maatschappelijke positie 1

Vraag	Antwoord	Scores
2	<p>maximumscore 2</p> <p>een juist antwoord bevat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • juist leggen van relatie tussen flexibilisering en verandering machtspositie van werknemers • juist gebruik van kernconcept macht <p>voorbeeld van een juist antwoord: Een toenemend aantal tijdelijke contracten, een kenmerk van flexibilisering, kan gezien worden als een afname van de handelingsmogelijkheden van de werknemers. Met een tijdelijk contract neemt de mogelijkheid van werknemers op een vast inkomen/vaste aanstelling namelijk af. Dus de machtspositie van werknemers ten opzichte van werkgevers is zwakker als er sprake is van flexibilisering van arbeid.</p>	<p>1</p> <p>1</p>
3	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uit tekst 1 blijkt dat jongeren van niet-westerse afkomst ten opzichte van autochtonen vaak een netwerk van onder andere familie missen om een baan te vinden (r. 28-31). Een sociaal netwerk is een voorbeeld van sociaal kapitaal. Een gebrek aan sociaal kapitaal verkleint de mogelijkheid van jongeren om hun positie op de arbeidsmarkt te verbeteren • Uit tekst 1 blijkt dat jongeren van niet-westerse afkomst een lager opleidingsniveau/taalachterstanden hebben (r. 20-21). Opleiding/taalbeheersing is een voorbeeld van cultureel kapitaal. Een gebrek aan cultureel kapitaal verkleint de mogelijkheid van jongeren om hun positie op de arbeidsmarkt te verbeteren 	<p>1</p> <p>1</p>
4	<p>maximumscore 3</p> <p>een juist antwoord bevat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • juist leggen van relatie tussen discriminatie en positieve gevolgen voor identiteit • juist leggen van relatie tussen discriminatie en negatieve gevolgen voor identiteit • juist gebruik van kernconcept identiteit bij zowel positieve als negatieve gevolgen 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een juist antwoord:

positieve gevolgen

Discriminatie door werkgevers kan tot gevolg hebben dat jongeren zich meer **bewust worden van het kenmerk** waarop ze gediscrimineerd worden (bijvoorbeeld afkomst) en zich sterker gaan identificeren met de eigen groep. Sterkere identificatie met de eigen groep kan gevolgen hebben voor hun **zelfbeeld**: zij zullen bijvoorbeeld hun afkomst als positief cultuurkenmerk meer gaan benadrukken. Hun zelfbeeld kan dan positiever worden.

negatieve gevolgen

Discriminatie door werkgevers kan tot gevolg hebben dat jongeren zich sociaal uitgesloten voelen. Sociale uitsluiting kan gevolgen hebben voor hun **zelfbeeld**: omdat jongeren zich er meer **bewust** van **worden** dat zij door anderen negatief (anders) behandeld worden, zal dit negatieve aspect ook door henzelf meer benadrukt worden. Hun zelfbeeld kan dan negatiever worden.

Opmerking

Geen scorepunt toekennen aan een juist gebruik van het kernconcept bij alleen positieve of negatieve gevolgen.

5 maximumscore 4

subjectieve arbeidsmarktkansen

- Als jongeren zich bewust zijn van discriminatie door werkgevers, kunnen de subjectieve arbeidsmarktkansen afnemen 1
- Jongeren kunnen namelijk hun kansen om een baan te krijgen negatiever inschatten omdat zij verwachten dat zij door discriminatie niet/minder snel worden aangenomen / geen/minder snel promotie maken 1

objectieve arbeidsmarktkansen

- Een afname van de subjectieve arbeidsmarktkansen kan ervoor zorgen dat jongeren minder moeite doen om te solliciteren/promotie te maken/een opleiding te volgen 1
- Als jongeren minder moeite doen, zullen hun daadwerkelijke arbeidsmarktkansen minder worden en nemen dus de objectieve arbeidsmarktkansen af 1

6 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

- juiste uitleg van invloed van internationale economische crisis op werkgelegenheid 1
- juist gebruik van kernconcept globalisering 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Kenmerkend voor globalisering is dat onder andere de economie van een land sterker **afhankelijk** is van buitenlandse economieën 1

Vraag	Antwoord	Scores
	<ul style="list-style-type: none"> Een internationale economische crisis heeft door deze sterkere afhankelijkheid een negatieve invloed op de werkgelegenheid van Nederland, omdat als gevolg van een economische neergang in het buitenland de vraag naar arbeid in Nederland afneemt 	1
7	<p>maximumscore 3</p> <p>een juist antwoord bevat:</p> <ul style="list-style-type: none"> noemen van juiste soort sociale ongelijkheid (status of macht) juiste uitleg van soort sociale ongelijkheid juist gebruik van kernconcept sociale ongelijkheid <p>voorbeeld van een juist antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het verschil tussen het wel en niet hebben van werk kan leiden tot een ongelijke verdeling van status Werkloos zijn wordt over het algemeen maatschappelijk lager gewaardeerd dan werk hebben Een ongelijke waardering van de maatschappelijke positie van groepen is een kenmerk van sociale ongelijkheid 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
8	<p>maximumscore 2</p> <p>een juist antwoord bevat:</p> <ul style="list-style-type: none"> juiste uitleg van invloed van ontwikkeling naar postindustriële maatschappij op sociale ongelijkheid tussen groepen jongeren juist gebruik van kernconcept sociale ongelijkheid <p>voorbeeld van een juist antwoord:</p> <p>In een postindustriële maatschappij is voor veel banen een hoger opleidingsniveau vereist dan in een industriële maatschappij. Het belang van een goede opleiding is hierdoor toegenomen.</p> <p>Door het toenemend belang van een goede opleiding zijn de bestaande verschillen tussen jongeren met en zonder goede opleiding groter geworden (jongeren zonder goede opleiding hebben minder kansen op een goede arbeidsmarktpositie). Dit heeft geleid tot een grotere ongelijke verdeling van schaarse en hooggewaardeerde zaken zoals inkomen en status en dus een toename van de sociale ongelijkheid.</p>	<p>1</p> <p>1</p>
9	<p>maximumscore 2</p> <p>een juist antwoord bevat:</p> <ul style="list-style-type: none"> juist leggen van relatie tussen modernisering en verandering in soort arbeid juist gebruik van kernconcept modernisering <p>voorbeeld van een juist antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> Door de toepassing van technologische en wetenschappelijke vernieuwingen, een kenmerk van modernisering, is er sinds de jaren zestig van de vorige eeuw onder andere sprake van toenemende automatisering van het productieproces Door automatisering is de vraag naar handarbeid afgenomen 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
10	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> Het percentage jongeren tegen wie proces-verbaal is opgemaakt omdat zij verdacht werden van een misdrijf is ongeveer 5 procentpunt lager onder jongeren met startkwalificatie dan onder jongeren zonder startkwalificatie 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Onderwijs dat resulteert in startkwalificatiebezit is volgens de bindingstheorie een voorbeeld van een maatschappelijke binding van jongeren 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Door actieve participatie op school zullen jongeren zich volgens de bindingstheorie eerder aan de heersende normen en ideeën binden. Deze bindingen kunnen remmend werken op criminele impulsen en kunnen verklaren waarom jongeren met startkwalificatie minder vaak verdacht zijn van een misdrijf dan jongeren zonder startkwalificatie 	1
	ook goed:	
	<ul style="list-style-type: none"> Volgens de rationelekeuzetheorie zullen door het bezit van een startkwalificatie de kosten van het plegen van een misdrijf toenemen ten opzichte van de baten 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Jongeren zullen namelijk bij het plegen van een misdrijf rekening houden met de (hogere) kosten van het verliezen van betere kansen op de arbeidsmarkt. De toename van de kosten kan dus verklaren waarom jongeren met startkwalificatie minder vaak verdacht zijn van een misdrijf dan jongeren zonder startkwalificatie 	1
11	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> Het terugdringen van de jeugdwerkloosheid is een maatregel om de maatschappelijke positie van jongeren te verbeteren en daarmee te voorkomen dat zij crimineel gedrag gaan vertonen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Dit past bij de socialistische/sociaaldemocratische stroming omdat deze stroming meer de nadruk legt op de maatschappelijke oorzaken van criminaliteit/preventieve maatregelen/het verbeteren van omstandigheden van mensen om criminaliteit aan te pakken 	1
12	maximumscore 3	
	een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> beschrijving van juiste samenhang uit tabel 1 	1
	<ul style="list-style-type: none"> juist gebruik van kernconcept sociale ongelijkheid 	1
	<ul style="list-style-type: none"> juist gebruik van kernconcept sociale cohesie 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> Uit tabel 1 blijkt dat jongeren die niet werken en niet studeren gemiddeld minder vertrouwen in medemens en instituties hebben dan jongeren die wel werken en/of studeren 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Het hebben van werk of het volgen van een studie leidt over het algemeen tot een betere maatschappelijke positie dan het niet hebben van werk of niet volgen van een studie. De verschillen tussen 	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

	wel en niet werken/studeren duiden dus op een vorm van sociale ongelijkheid	1
	<ul style="list-style-type: none"> Verschillen in de mate van vertrouwen in medemens en instituties kan duiden op verschillen in de mate van sociale cohesie omdat de mate van vertrouwen een indicator is van de mate waarin men het gevoel heeft lid te zijn van dezelfde gemeenschap 	1
13	maximumscore 2	
	een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> juist gevolg voor de binding in de samenleving met behulp van politicologisch kernconcept 	1
	<ul style="list-style-type: none"> juist gebruik van politicologisch kernconcept 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> Als jongeren zich afsluiten, kan dit negatieve gevolgen hebben voor de representativiteit van het proces van politieke besluitvorming 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Als jongeren zich afsluiten door minder politiek te participeren kan dit tot gevolg hebben dat ze minder goed hun eisen en belangen kenbaar kunnen maken bij politici. Dit kan ertoe leiden dat er bij politieke besluiten onvoldoende rekening wordt gehouden met hun eisen en belangen. De standpunten van de gekozen vertegenwoordigers zullen minder overeenkomen met de standpunten van de jongeren. Politieke besluiten zijn dan minder/niet representatief voor deze groep 	1
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Geen scorepunt toekennen aan het gebruik van een politicologisch kernconcept bij een ander hoofdconcept.</i>	
14	maximumscore 2	
	een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> juiste uitleg hoe politiek activisme kan leiden tot een belangenconflict 	1
	<ul style="list-style-type: none"> juist gebruik van kernconcept conflict 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> Het politiek activisme kan opgevat worden als een reactie op een door de jongeren als onrechtvaardig ervaren sociale ongelijkheid. Als sociale ongelijkheid als onrechtvaardig wordt ervaren kan dit leiden tot een belangenconflict. 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Er is sprake van een belangenconflict als de belangen van de jongeren strijdig zijn met de belangen van andere groepen in de samenleving en daardoor met elkaar in botsing komen 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 3

een juist antwoord bevat:

- noemen van juiste maatregel met bijbehorend ideologisch uitgangspunt bij liberale ideologie 1
- noemen van juiste maatregel met bijbehorend ideologisch uitgangspunt bij socialistische/sociaaldemocratische ideologie 1
- noemen van juiste maatregel met bijbehorend ideologisch uitgangspunt bij confessionele ideologie 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- liberale ideologie
belastingen verlagen om de werkgelegenheid te stimuleren
Dit past bij het liberale uitgangspunt van beperkte overheidsbemoeienis.
- socialistische/sociaaldemocratische ideologie
gesubsidieerde banen voor kansarme jongeren invoeren
Dit past bij het socialistische/sociaaldemocratische uitgangspunt van een actieve overheid (om de sociale ongelijkheid te verminderen).
- confessionele ideologie
maatschappelijke organisaties ondersteunen die arbeidsparticipatie van jongeren stimuleren
Dit past bij het confessionele uitgangspunt van gespreide verantwoordelijkheid.

Opmerking

Geen scorepunt toekennen aan alleen een juiste maatregel of alleen een juist ideologisch uitgangspunt.

16 maximumscore 3

een juist antwoord bevat:

- juist leggen van verband tussen gezag en subjectieve (on)veiligheid 1
- juist gebruik van rechtsstatelijke institutie 1
- juist gebruik van kernconcept gezag 1

voorbeeld van een juist antwoord:

Gevoelens van onveiligheid onder jongeren kunnen leiden tot een afname van het vertrouwen in bijvoorbeeld de rechterlijke macht, omdat de jongeren vinden dat de straffen die rechters opleggen niet streng genoeg zijn.

Een afname van het vertrouwen in rechters kan vervolgens zorgen voor een afname van hun gezag. Dit betekent dat jongeren de **macht** van de rechters om criminaliteit aan te pakken als minder **legitiem** ervaren.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 De strijd van de tijgermoeder

17 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

- juiste uitleg met behulp van een kenmerk egalitair gezin 1
- noemen van juist bijbehorend voorbeeld uit tekst 3 (indien kenmerk egalitair gezin genoemd) 1

voorbeeld van een juist antwoord:

Volgens Chua hebben Westerse kinderen te veel keuzevrijheid (r. 46-47). Dit is kenmerkend voor een gezin waarin het gezinsklimaat democratisch is, omdat er sprake is van veel inspraak van kinderen. Een democratisch gezinsklimaat is kenmerkend voor het egalitaire gezin.

Opmerkingen

Geen scorepunt toekennen aan alleen het noemen van een voorbeeld uit tekst 3.

Ook goed is het geïndividualiseerde gezin mits goed uitgelegd met juist bijbehorend voorbeeld uit tekst 3.

18 maximumscore 6

a

- het verschil in machtsafstand 1
- het verschil in langetermijngerichtheid 1

b

een juist antwoord bevat:

- juiste toelichting bij opvoeden in Verenigde Staten met behulp van kenmerk **kleine machtsafstand** en bijbehorend voorbeeld uit tekst 3 1
- juiste toelichting bij opvoeden in China met behulp van kenmerk **grote machtsafstand** en bijbehorend voorbeeld uit tekst 3 1
- juiste toelichting bij opvoeden in Verenigde Staten met behulp van kenmerk **kortetermijngerichtheid** en bijbehorend voorbeeld uit tekst 3 1
- juiste toelichting bij opvoeden in China met behulp van kenmerk **langetermijngerichtheid** en bijbehorend voorbeeld uit tekst 3 1

voorbeeld van een juist antwoord:

machtsafstand

- Westerse kinderen hebben te veel keuzevrijheid (r. 46-47). Dit is kenmerkend voor culturen met een kleine machtsafstand, omdat zelf keuzes maken een voorbeeld is van onafhankelijk gedrag dat wordt aangemoedigd 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- In China (als oosterse cultuur) ligt de nadruk te veel op autoriteit (r. 14-16). Dit is kenmerkend voor culturen met een grote machtsafstand, omdat een sterke autoriteit van de ouders een voorbeeld is van een meer ongelijke verdeling van macht tussen ouders en kinderen 1

langetermijngerichtheid

- Westerse ouders bewegen mee met de impulsen van het kind (r. 21-23). Dit is kenmerkend voor culturen met een kortetermijngerichtheid omdat het een voorbeeld is van de acceptatie door de ouders van de behoeftebevrediging van kinderen, die meer gericht is op het heden 1

- In oosterse culturen moet kinderen concentratie, zelfdiscipline en doorzettingsvermogen aangeleerd worden, waar ze hun leven lang plezier van hebben (r. 4-6 en 8-9). Dit is kenmerkend voor culturen met een langetermijngerichtheid, omdat het voorbeelden zijn van eigenschappen die nodig zijn om langdurige inspanningen voor geleidelijke resultaten te kunnen verrichten 1

Opmerking

Geen scorepunt toekennen aan alleen een juist gebruik van het kenmerk of alleen een bijbehorend voorbeeld uit tekst 3.

Opgave 3 Kinderpardon

19 maximumscore 3

- Kinderen zoals Mauro hebben eerst de cultuur waarin zij geboren zijn aangeleerd en verworven, bij Mauro is dit de Angolese cultuur (zoals de Angolese taal). Dit is enculturatie 1
- Kinderen zoals Mauro hebben later delen van een andere cultuur dan die waarin zij zijn opgegroeid aangeleerd en verworven, bijvoorbeeld van de Nederlandse cultuur (zoals de Nederlandse taal). Dit is acculturatie 1
- Bij kinderen als Mauro zijn beide socialisatieprocessen van invloed op hun sociale identiteit. Ze zijn er zich namelijk van bewust dat ze tot verschillende groepen behoren. Uit tekst 4 blijkt dat Mauro zich zowel Nederlander als Angolees voelt (r. 2-6) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 4

een juist antwoord bevat:

per juiste voorspelling (indien juiste mediahypothese genoemd)	1
per juist gebruik van kenmerk van mediahypothese (maximaal 2)	1

voorbeeld van een juist antwoord:

• Mediagebruikers zullen volgens de opinieleidershypothese de petitie wel tekenen,	1
• omdat zij direct worden beïnvloed door de bekende Nederlanders die in de media fungeren als opinieleiders	1
• Mediagebruikers zullen volgens de selectieve perceptiehypothese de petitie niet tekenen	1
• als de boodschap van de bekende Nederlanders in de media niet aansluit bij hun referentiekader	1

21 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

• juiste uitleg van de functie van socialisatie	1
• noemen van juist bijbehorend voorbeeld uit tekst 5 (indien juiste functie genoemd)	1

voorbeeld van een juist antwoord:

Duyvendak signaleert dat in het debat het criterium om toegelaten te worden afhankelijk is van de mate waarin nieuwkomers zich verbonden voelen met de Nederlandse cultuur, bijvoorbeeld of ze zich Nederlander voelen (r. 37-40).
Dit past bij de bindende functie omdat het aangeeft in hoeverre er sprake is van identificatie met de eigen cultuur.

Opmerkingen

Geen scorepunt toekennen aan alleen een bijbehorend voorbeeld uit tekst 5.

Ook goed is de functie van het in stand houden van cultuur mits goed uitgelegd met juist bijbehorend voorbeeld uit tekst 5.

22 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

• juiste uitleg met behulp van visie assimilatie	1
• noemen van juist bijbehorend voorbeeld uit tekst 5 (indien visie assimilatie genoemd)	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een juist antwoord:

Duyvendak signaleert dat in het debat de toelaatbaarheid van asielkinderen vooral bepaald wordt door de mate van culturele integratie, bijvoorbeeld het niet langer dragen van een hoofddoek (r. 12-15). Dit past bij de visie van assimilatie omdat de mate van culturele integratie aangeeft in hoeverre de cultuur van de meerderheid door nieuwkomers is overgenomen.

Opmerking

Geen scorepunt toekennen aan alleen het noemen van assimilatie of alleen een bijbehorend voorbeeld uit tekst 5.

23 maximumscore 2

- De inwilliging van de eis/wens van de PvdA om de 'Regeling langdurig verblijvende kinderen' in het regeerakkoord op te nemen is een voorbeeld van realisatiemacht van deze actor 1
- Het is namelijk een voorbeeld van het vermogen om invloed uit te oefenen op de totstandkoming van asielbeleid 1

24 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

- noemen van machtsbron/hulpbron 1
- juist gebruik van kernconcept macht 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- De macht van de PvdA is gebaseerd op publieke steun voor een regeling 1
- Publieke steun is een **hulpbron** van de PvdA, die gebruikt kan worden om het **doel**, namelijk de invoering van de 'Regeling langdurig verblijvende kinderen', te **realiseren**. 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in het programma WOLF. Zend de gegevens uiterlijk op 20 juni naar Cito.

De normering in het tweede tijdvak wordt mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Als het tweede tijdvak op uw school wordt afgenomen, zend dan ook van uw tweede-tijdvak-kandidaten de deelscores in met behulp van het programma WOLF.

6 Bronvermeldingen

- tekst 1 naar: Niet de ouderen, maar allochtone jongeren zijn zorgenkind op arbeidsmarkt. (2013, 8 februari). Trouw. Geraadpleegd oktober 2013 op <http://www.trouw.nl/tr/nl/4504/Economie/article/detail/3390729/2013/02/08/Niet-de-ouderen-maar-allochtone-jongeren-zijn-zorgenkind-op-arbeidsmarkt.dhtml>
- figuur 1 naar: Traag, T. & Marie, O. (2011). Voortijdig schoolverlaten, werkloosheid en delinquentie: cumulatieve risicogedrag onder jongeren in Nederland. In Hermans, B., Boerdam, A., Duimelaar, P., Gorissen, I., Kösters, L. & Langenberg, H. (Red.), Sociaaleconomische trends. Statistisch kwartaalblad over arbeidsmarkt, sociale zekerheid en inkomen. 4e kwartaal 2011 (pp.17-18). Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd september 2013 op <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/0294D2D2-4011-4471-B34D-D1BF35659542/0/2011k4v4p15art.pdf>
- tekst 2 naar: Weerd, F. de (2012, 26 november). Jong, kwetsbaar en werkloos. Trouw. Geraadpleegd oktober 2013 op <http://www.trouw.nl/tr/nl/5009/Archief/archief/article/detail/3353691/2012/11/26/Jong-kwetsbaar-en-werkloos.dhtml>
- tabel 1 naar: Eurofound (2012). NEETs. Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe (p. 91). Luxembourg: Publications Office of the European Union. Geraadpleegd november 2013 op www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2012/54/en/1/EF1254EN.pdf (vrij vertaald en bewerkt)
- naar: European Social Survey (2008, 1 september). European Social Survey. Hoofdvragenlijst (ESS ronde 4, 2008) (p.6, p.8). Geraadpleegd januari 2014 op http://www.europeansocialsurvey.org/docs/round4/fieldwork/netherlands/ESS4_main_and_interviewer_questionnaire_NL.pdf
- tekst 3 naar: Somers, M. (2011, 23 juni). 'Er zijn dingen gebeurd waar ik niet trots op ben'. NRC Handelsblad. Geraadpleegd september 2013 op <http://nrcboeken.vorige.nrc.nl/interview/%E2%80%98er-zijn-dingen-gebeurd-waar-ik-niet-trots-op-ben%E2%80%99>
- tabel 2 naar: Hofstede, G., Hofstede G.J. & M. Minkov (2011). Allemaal andersdenkenden. Omgaan met cultuurverschillen (p.68, p.70, p.148, p.199, p.241). Amsterdam/Antwerpen: Contact.
- tekst 4 naar: Manuel, M. (2011, 26 juni). [brief aan de minister voor Immigratie en Asiel]. Geraadpleegd september 2013 op <http://ecpat.sitespirit.nl/images/69/1489.pdf>
- tekst 5 naar: Duyvendak, J.W. (2012, 12 januari). Het kinderpardon roept veel vragen op. Website Sociale Vraagstukken. Geraadpleegd september 2013 op <http://www.socialevraagstukken.nl/site/2012/01/12/het-kinderpardon-roept-veel-vragen-op/>